
Dandiedinmontinterrieri

Jalostuksen tavoiteohjelma

vuosille 2007-2012

Sisältö

1.	Yhteenveto	3
2.	Rodun tausta	4
2.1.	Rodun kehittyminen	4
2.2.	Rodun historia Suomessa	4
3.	Järjestöorganisaatio ja sen historia	6
4.	Nykytilanne	7
4.1.	Populaation koko ja rakenne	7
4.1.1.	Sukusiitosaste	7
4.1.2.	Tehollinen populaatiokoko	8
4.1.3.	Jalostukseen Suomessa käytetyt koirat	9
4.1.4.	Populaatio muissa maissa	11
4.2.	Luonne ja käyttöominaisuudet	12
4.3.	Terveys	13
4.3.1.	Terveyskyselyn tulokset	13
4.3.2.	Rotutyypilliset sairaudet	16
4.3.3.	Muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvattuja sairauksia	17
4.4.	Ulkomuoto	18
4.4.1.	Kasvattajakyselyn tulokset	18
5.	Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta	22
6.	Jalostuksen tavoitteet ja strategiat	23
6.1.	Visio	23
6.2.	Rotujärjestön tavoitteet	23
6.3.	Rotujärjestön strategia	23
6.4.	Uhat ja mahdollisuudet	24
6.5.	Varautuminen ongelmiin	24
6.6.	Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi	25
7.	Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta	26
8.	Lähteet	27

1. Yhteenveto

Dandiedinmontinterrieri on populaatioltaan pieni rotu. Maailmanlaajuisestikin rodun rekisteröinnit jäävät reilusti alle viiteen sataan vuosittain, ja määrä on 2000-luvulla laskenut useimmissa maissa. Tämä on herättänyt harrastajien keskuudessa huolta rodun tulevaisuudennäkymistä, ja rodun kotimaassa The Kennel Club on ottanut dandien uhanalaisten rotujen listalle (vulnerable breeds list). Jalostuksen suurin haaste onkin estää geenipoolin kapeneminen ennestään. Tärkeintä on säilyttää rotu elinvoimaisena.

Tämän jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on kartoittaa dandiedinmontinterrierin jalostuksellinen tilanne Suomessa, asettaa rodulle jalostukselliset tavoitteet sekä etsiä keinoja niiden saavuttamiseksi. Ohjelma on laadittu Suomen Kennelliiton ja sen jalostustieteellisen toimikunnan ohjeen mukaisesti. Se on käsitelty ja hyväksytty Dandiedinmontinterrierit - DDT ry:n yleisessä kokouksessa 17.12.2005, ja on Suomen Terrierijärjestön 26.10.2006 sekä Suomen Kennelliitto-Finska Kennelklubben ry:n jalostustieteellisen toimikunnan 20.06.2007 hyväksymä.

Suomen Kennelliiton jalostustieteellisen toimikunnan kannanotto dandiedinmontinterrierin JTO-ohjelmaan:

Rodussa on tavattu merkittävässä määrin lisääntymisongelmia ja näihin tulee kiinnittää huomiota jalostuksessa sekä suosia luonnollisesti lisääntyviä yksilöitä.

2. Rodun tausta

2.1. Rodun kehittyminen

Dandie on kotoisin Skotlannin ja Englannin väliseltä rajaseudulta. Tavallisimman oletuksen mukaan se polveutuu alueelle tyypillisistä karkeakarvaisista terriereistä. Ilmeisesti näiden seutujen asukkaat harjoittivat jo varhain harkittua jalostusta yhdistämällä hyväksi havaitsemiaan koiria, tavoitteenaan matalaraajainen, mahdollisimman tehokas tuhoeläimiä metsästävä koira. Varmaa ja yksityiskohtaista tietoa rodun synnystä ei siis ole, vain erilaisia teorioita, joista kolme yleisintä ovat seuraavat:

1. Dandie on syntynyt Manner-Euroopasta tulleiden mustalaisten käsissä kahden rodun, karkeakarvaisen rajaseudun terrierin ja mäyräkoiran, risteytyksenä. Tämän teorian esittivät J.H. Walsh ja Thomson Gray kirjassaan "Dogs of Scotland".
2. Dandie on saanut alkunsa kun on risteytetty mäyräkoira saukkokoiran tai welsh harrierin kanssa. Tämän teorian puolustukseksi on esitetty dandien "ajokoiramainen" hännän asento sekä korvien asento ja kiinnityskohta.
3. "Puhdasrotuteorian" mukaan dandie on kehitetty käyttäen materiaalina alueella olleita koiria, ilman vieraiden rotujen vaikutusta. Tämä teoria on saanut eniten kannatusta, todennäköisesti sen vuoksi, että sen kannalla oli kaksi varhaista rodun harrastajaa: E. Bradshaw-Smith ja Charles Cook. Cook kirjoitti rotua käsittelevän kirjan vuonna 1885, ja näillä kahdella oletettiin olevan hallussaan tarkempaa perimätietoa.

Tiedot 1700-luvulta kertovat, että rajaseudun mustalaiset, kiertävät kattilanpaikkaajat ja musikantit käyttivät koiriaan sekä metsästyksen että koiratappeluihin. Elinolot olivat vaativat ja koirat joutuivat usein taistelemaan henkensä edestä, joten vilkkaus ja älykkyys olivat tärkeitä ominaisuuksia. Koiran oli jaksettava työskennellä innokkaasti ja tehokkaasti koko päivän, sen täytyi olla hyvä työssään eikä se saanut valittaa jos se loukkaantui. Kunnollinen, karkea ja suojaava turkki oli myös tärkeä, koska se suojasi koiraa teräviltä kiviltä ja juurilta sekä puremilta hankalassa maastossa ja maan alla työskenneltäessä.

1800-luvun loppupuolella puhdasrotuisten koirien kasvatus yleistyi, ja samoihin aikoihin perustettiin myös ensimmäiset rotuyhdistykset. The Dandie Dinmont Terrier Club perustettiin 17.11.1875 ja se on yksi maailman vanhimmista rotuyhdistyksistä. Ensimmäinen rotumääritelmä hyväksyttiin yhdistyksen kokouksessa 5.9.1876. Siihen tehtiin lisäyksiä vuosina 1877, 1892 ja 1901, ja myöhemminkin on tapahtunut pieniä muutoksia, mutta pääpiirteissään nykyinen rotumääritelmä on alkuperäisen kaltainen.

Rodun käyttötarkoitus on vuosien varrella kuitenkin muuttunut, ja nykyisin dandiedinmontinterrieri on useimmiten seurakoira eikä pienriistan ja tuholaisien metsästyksen käytettävä rotu.

2.2. Rodun historia Suomessa

Dandiedinmontinterrieri tuotiin Suomeen niinkin äskettäin kuin 1960-luvulla. Laila Birgers (kennel of Biri) toi v. 1963 Englannista uroksen Gay Donald of Kitewood ja nartun Heatherdell Lucky Charm, joilla hän myös aloitti dandien kasvatustyön. Myöhemmin samaan kenneliin tuli lisää tuonteja.

Vuoteen 1975 asti kennel of Biri kasvatti muutaman pentueen, joista vietiin koiria myös Ruotsiin. 1970-luvun alussa myös Heikki Rahikainen, kennel Ritakummun, kasvatti pari pentuetta, mutta kovin suureksi kanta ei kuitenkaan kasvanut. Vuonna 1975 Marja Tenho

toi Ruotsista sinappinartun Ivanhoe Ie (kasv. Ewa Walldie-Hedlund) ja seuraavana vuonna Englannista pippuriuroksen Senacre Beachcomber. Näiden koirien jälkeläisinä syntyi 1970-luvun lopulla kaksi pentuetta kennelnimelle Old House.

Valitettavasti nämä ensimmäiset suomalaiset dandiet eivät juurikaan näy nykyisen koirakantamme taustalla. Ainoastaan yksi koira, Ruotsiin Ewa Walldie-Hedlundille viety uros Quidde of Biri, näkyy kaukana nykyisten koiriemme sukupuissa.

Vuonna 1982 Jarmo ja Kyllikki Aho toivat Ruotsista sinappiuroksen Big-Gobbler, joka oli Ruotsin silloisen näyttelytähden Ivanhoe Ice Airin poika ja polveutuu isänsä puolelta Laila Birgersin of Biri-koirista. Vuonna 1985 Ahot toivat Ruotsista Jonas Wiborgilta pippurinartun Mary-Eardley, ja 1987 syntyi Ahojen Weggelvius-kenneliin ensimmäinen pentue. Tästä voidaan katsoa Suomen nykyisen dandiekasvatuksen alkaneen.

1986 toivat Marja ja Nunu Talvitie, kennel Winterway's, Ruotsista sinappinartun Tomells Such A Mayflower (kasv. Ulla Wolter). Sen ensimmäiset pennut syntyivät 1987 ja siitä tuli monien nykyisten dandien kantaäiti. Vuonna 1989 kasvattajien joukkoon liittyi myös Terhi Helske, kennel Noella's. Vuosikymmenen lopulla tuotiin myös useita koiria ulkomailta, joten dandien määrä lisääntyi huomattavasti: 1987 rekisteröitiin 8 dandia ja vuonna 1989 jo 22.

1990-luvulla kasvatustyö laajeni nopeasti. Vuonna 1990 syntyi 4 pentuetta, joista kolme uusilta kasvattajilta, ja myös tämän jälkeen uusia kasvattajia tuli rodun pariin lähes vuosittain. Koko vuosikymmenen ajan rekisteröintimäärät olivat korkealla ja huippuvuonna 1994 rekisteröitiin tasan 50 pentua. 2000-luvulle tultaessa rekisteröintimäärä kuitenkin laski huomattavasti ja on ollut sen jälkeen keskimäärin hieman yli 20 vuodessa.

Kasvattajia on kymmenen viime vuoden aikana ollut 19, joista seitsemän on kasvattanut vähintään viisi pentuetta ja neljä on kasvattanut yli 10 pentuetta.

3. Järjestöorganisaatio ja sen historia

Rodun harrastajilla on ollut yhdistystoimintaa jo 1980-luvun lopulta saakka. Dandiedinmontinterrierit – DDT ry perustettiin 1995 ja merkittiin yhdistysrekisteriin 18.12.1996. Yhdistys on Suomen Kennelliitto ry. – Finska Kennelklubben r.f.:n ja Suomen Terrierijärjestö r.y. – Finlands Terrierorganisation r.f.:n jäsen. Toiminta kattaa koko maan. Jäsenmäärä vuoden 2005 lopussa oli 83, joista 2 perhejäsentä, 1 kunniajäsen ja 1 tuomarijäsen.

Hallitukseen kuuluvat puheenjohtaja ja kuusi varsinaista jäsentä sekä kaksi varajäsentä. Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan ja keskuudestaan tai hallituksen ulkopuolelta sihteerin sekä rahastonhoitajan.

Yhdistyksen tiedotustoimintaan kuuluu 3 kertaa vuodessa ilmestyvä jäsenlehti "DDT", oma palsta Suomen Terrierijärjestön Terrilife-lehdessä (ilm. 4 kertaa vuodessa) sekä Internet-sivut. Joka vuoden ensimmäinen jäsenlehden numero on edellisen vuoden vuosikirja, jossa julkaistaan tiedot edellisenä vuonna rekisteröidyistä koirista, terveystutkimusten tulokset, näyttelytulokset ja -arvostelut sekä mahdolliset koetulokset. Vuosikirja postitetaan jäsenistön lisäksi myös kaikille rotua arvosteleville suomalaisille ulkomuototuomareille.

Jalostustoimikuntaan kuuluu neljä yhdistyksen syyskokouksen valitsemaa jäsentä. Jäsenien toimikausi on kaksi vuotta, ja jäsenistä kaksi on aina kerrallaan erovuorossa. Toimikunnan tehtävänä on

- vastata JTO:n ylläpitoa varten tarvittavasta seurannasta ja tilastoinnista,
- ylläpitää listaa siitoskäyttöön saatavilla olevista uroksista,
- antaa kasvattajan pyytäessä ei-sitovia ehdotuksia soveltuvista uroksista,
- seurata rodun tilannetta ulkomailla ja pitää yhteyttä ulkomaisiin rotujärjestöihin,
- tiedottaa jalostukseen liittyvistä asioista jäsenistölle.

Jalostustoimikunnan jäsenet on valittu tehtävään rodun kasvattajien joukosta kiinnostuksen ja osallistumismahdollisuuksien perusteella, lisäksi mukana on tuomarikoulutuksesta vastaava tuomarijäsen.

4. Nykytilanne

4.1. Populaation koko ja rakenne

Aikavälillä 1993–2005 Suomessa rekisteröitiin yhteensä 408 dandiedinmontinterrieriä, keskimäärin 31,4 koira vuodessa. Huippuvuodet olivat 1990-luvun loppupuolella, ja 2000-luvulla on palattu suunnilleen 1990-luvun alun tasolle.

Valtaosa rekisteröinneistä on kotimaassa kasvatettuja pentuja. Tuontikoiria on rekisteröity keskimäärin 1,6/vuosi ja niistä suurin osa on ollut uroksia.

Pentuekoko on vaihdellut välillä 1–9, keskiarvo on hieman yli 4. Uroksia on syntynyt hieman enemmän kuin narttuja.

Taulukko 1. Rekisteröinnit Suomessa 1993–2005.

Vuosi	Syntyneet	Pentueita	Pentuekoko	Nartut	Urokset	Tuonti urokset	Tuonti nartut	Yhteensä
1993	24	5	4,8	11	13	1	1	26
1994	50	12	4,2	21	29	1	0	51
1995	33	9	3,7	15	18	0	0	33
1996	41	8	5,1	19	22	1	0	42
1997	43	10	4,3	22	21	1	1	45
1998	36	7	5,1	20	16	2	1	39
1999	34	9	3,8	14	20	1	0	35
2000	25	6	4,2	12	13	1	0	26
2001	20	4	5	13	7	0	0	20
2002	14	5	2,8	7	7	1	0	15
2003	20	6	3,3	8	12	2	1	23
2004	25	6	4,2	18	7	3	1	29
2005	21	7	3	8	13	3	0	24
yhteensä	386	94	4,12	188	198	17	5	408

4.1.1. Sukusiitosaste

Taulukossa 2 on ilmoitettu koko populaation sukusiitosaste laskettuna sekä vuosittain että sukupolvittain, käyttäen sukupolvien välinä suositusten mukaista neljää vuotta.

Vuosittainen sukusiitosaste on vaihdellut välillä 1,92–9,64, mutta sukupolvittain tarkasteltuna se on pysynyt suhteellisen tasaisena.

Koko populaation sukusiitosaste ei saisi nousta enempää kuin 0,25% vuodessa eli 1,00 % sukupolvessa (= 4 vuotta). Sukusiitosasteen nopea kasvu muutaman sukupolven aikana tarkoittaa jalostuspohjan kapenemista ja nopeaa alleelien hävikkiä. Lisäksi tulee huomioda, että lähisukulaisten paritus kasvattaa nopeasti sukusiitosastetta ja aiheuttaa enemmän haittoja kuin hitaasti kertyvä, suljetun populaation aiheuttama väistämätön sukusiitosasteen kasvu. Myös tulevaisuudessa on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei vuosittainen koko populaation sukusiitosaste pääse kohoamaan liian korkeaksi.

Taulukko 2. Sukusiitosaste 1990–2005.

Vuosi	Vuosittainen sukusiitosaste, %	Sukusiitosaste sukupolvittain, %
1990	6,57 %	
1991	4,08 %	
1992	1,92 %	
1993	9,45 %	5,51 %
1994	4,57 %	
1995	5,15 %	
1996	4,14 %	
1997	1,95 %	3,95 %
1998	9,63 %	
1999	7,01 %	
2000	3,18 %	
2001	4,37 %	6,05 %
2002	5,91 %	
2003	4,48 %	
2004	7,47 %	
2005	2,25 %	5,03 %

4.1.2. Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko on laskettu kaavalla $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$. Tuloksia luettaessa on muistettava, että kaava antaa todellisuutta positiivisemmän kuvan: se ei ota huomioon sitä, että samaa koiraa on saatettu käyttää useamman kerran tai että käytetyt koirat ovat muuten sukua keskenään.

Taulukossa 3 on esitetty populaation tehollinen koko laskettuna vuosittain sekä sukupolvittain käyttäen pohjana vuosittaisia lukuja. Tulos on pienempi, kun tehollisen populaation laskennassa otetaan huomioon koirat, joita on sukupolven aikana käytetty useamman kerran. Vuosien 1993-1996 välisenä aikana on päästy 61:stä koirasta 48:aan. Lopuksi on vielä laskettu populaation tehollinen koko koko ajalta huomioiden koirat, joita on käytetty ajanjaksolla useita kertoja.

Pelkkien vuosittaisten lukujen perusteella määrä on 160, sukupolvien mukaan laskettuna 121, ja koko aikajaksolta laskien 99. Tämä luku pienenee edelleen, jos huomioon otettaisiin näiden koirien väliset sukulaisuussuhteet.

Taulukko 3. Tehollinen populaatiokoko 1993–2005.

Vuosi	Tehollinen populaatio/ vuosi	Yhteensä sukupolvittain	Teholl. populaatio/ sukupolvi	Kaikista vuosista yhteensä
1993	10			
1994	21			
1995	15			
1996	15	61	48	
1997	18			
1998	13			
1999	17			
2000	12	60	46	
2001	8			
2002	9			
2003	11			
2004	11	39	27	99
Yhteensä	160	160	121	99

Kun tehollisen populaation vuosittainen koko on alle 50 yksilön, populaatio on erittäin haavoittuvassa tilassa. Mitä pienempi luku on, sitä haavoittuvaisemmassa tilassa ollaan. Populaation monimuotoisuuden kannalta olisi suotavinta, että mahdollisimman monia perusvaatimuksia täyttäviä yksilöitä – sekä uroksia että narttuja – käytettäisiin jalostukseen tasaisesti eikä yhtä koiraa käytettäisi "liikaa". Liikakäytöksi voidaan lukea yli 10 % osuus kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5 % sukupolvea kohden. Sukupolvella käsitetään tässäkin kohdassa neljä vuotta.

Jos vuodessa rekisteröidään 25 koiraa, yhdellä uroksella saisi kahden vuoden aikana olla enintään 5 pentua. Näin vähälukuisessa rodussa tämä luku ylittyy väkisin, jos uros astuu kyseisenä aikana useamman kuin yhden nartun ja molemmat synnyttävät kooltaan keskimääräisen pentueen.

Viime vuosien alhaisten rekisteröintimäärien vuoksi ei kuitenkaan ole järkevää asettaa uroksille tiukkoja rajoituksia. Kasvattajien olisi kuitenkin hyvä suosia mahdollisimman paljon eri uroksia ja narttuja ja pyrkiä välttämään samojen yhdistelmien uusimista ilman painavaa syytä. Myös pentueiden sukusiitosaste tulisi pitää mahdollisimman alhaisena perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

4.1.3. Jalostukseen Suomessa käytetyt koirat

Ajanjaksolla 1993–2005 syntyi Suomessa 94 dandiedinmontinterrieripentuetta, yhteensä 386 pentua. Näiden vanhempina oli 49 eri urosta ja 62 narttua.

Seuraavissa taulukoissa on laskettu Suomessa vuosina 1993–2005 syntyneiden pentueiden isäurokset (taulukko 4) sekä emät (taulukko 6) joilla on ollut ajanjaksolla vähintään kaksi pentuetta. Taulukossa 5 on isoisäurokset, joiden nimi esiintyy ko. aikana ainakin kolmen pentueen sukutaulussa. Varsinkin isoisätilastossa painottuu melko voimakkaasti 1990-luvun suurten pentumäärien vaikutus.

Kokonaisuutta tarkasteltaessa on huomattava, että koko nykyinen dandiekanta Suomessa perustuu 1980-luvun lopulla ja sen jälkeen maahan tuotuihin koiriin. Esitetyllä ajanjaksolla käytetyimpien siitoskoirien joukossa on tuontikoiria kaikkiaan viidestä maasta (Alankomaat, Iso-Britannia, Ruotsi, Saksa, USA). Kaikkien taulukoissa olevien koirien linjat näyttävät jatkuvan edelleen ja olevan vähitellen sekoittumassa yhteen.

Yksittäisen koiran vaikutusta koko kantaan tasoittaa se, että suhteellisesti varsin pientä osaa kunkin siitoskoiran jälkeläisistä – keskimäärin noin yhtä viidestä – on käytetty jalostukseen. Tämä tasaa mm. urostilastossa ylivoimaisesti ensimmäisenä olevan Munchkintown Baileyn vaikutusta kokonaiskantaan. Huomattavin poikkeus on Winterway's Poison, jonka jälkeläisistä noin puolet on jatkanut sukua.

Taulukko 4. Isäurokset joilla vähintään 2 Suomessa 1993–2005 syntyneitä pentuetta.

Nimi	synt.	jälkel.	pentueet	tuonti/ ulkom.	%
Munchkintown Bailey	1994	35	9	T	8,79
Galbaras Hiohei	1996	20	4		5,03
Salicia's Qualified Quizmaster	1991	18	4	T	4,52
Galbaras Fiery Wisper	1999	14	4		3,52
Soft Idea's Divine Dwight	1994	14	4		3,52
Winterway's Edgar Wallace	1994	12	4		3,02
Winterway's Backpacker	1998	10	4		2,51
Hendell Cloverwood Master Smudge	1993	22	3	T	5,53

Pennywise Sciota Soujourn	1996	18	3	T	4,52
Marfidal Duke Doolittle	1992	17	3		4,27
Dunadan Fire-Balloon	1994	16	3		4,02
Winterway's The Broker	1991	12	3		3,02
Ingnor's Loving Every Minute	2003	7	3	T	1,76
Eclair's X-Pert-Bastian	1999	13	2	T	3,27
Gustl v.d. Libellenau	1990	11	2	T	2,76
Winterway's The Beehive	1991	10	2		2,51
Galbaras Minstrel	1999	8	2		2,01
Lachlan Why Didn't They Ask Evans	2000	8	2	T	2,01
Winterway's The Hope	1996	8	2		2,01
Sprotboro Super Duper	1987	7	2	T	1,76
Marfidal Mervellous Mix	1995	6	2		1,51
Tajmadoran Combo	1990	6	2		1,51

Taulukko 5. Isoisäurokset joilla vähintään 3 pentuetta 2. polven Suomessa syntyneitä jälkeläisiä aikavälillä 1993–2005.

Nimi	synt.	jälkel.	pentueet	tuonti/ ulkom.	%
Marfidal Mervellous Mix	1995	42	10		10,55
Winterway's Poison	1989	42	10		10,55
Munchkintown Winston O'Patau	?	35	9	U	8,79
Gustl v.d. Libellenau	1990	34	9	T	8,54
Marfidal Duke Doolittle	1992	27	8		6,78
Sprotboro Super Duper	1987	39	7	T	9,80
Fastwin Faramond of Jari's Hoeve	?	25	6	U	6,28
Dunadan Fire-Balloon	1994	22	6		5,53
Galbaras Hiohei	1996	22	6		5,53
Winterway's The Blackfriar	1991	33	5		8,29
Salicia's Huddersfield Heathcliff	1989	32	5	T	8,04
Munchkintown Bailey	1994	21	4		5,28
Weggelvius Carrot Boy	1989	21	4		5,28
Hendell Cloverwood Master Smudge	1993	18	4	T	4,52
Galbaras Fiery Wisper	1999	14	4		3,52
Goliath's Ossian Pepper	1987	14	4		3,52
Lachlan Faberge	1993	14	4	T	3,52
Pennywise Sciota Soujourn	1996	13	4	T	3,27
Winterway's The Broker	1991	11	4		2,76
Winterway's Mezzo	1997	10	4		2,51
Hendell Dunkery Golden Spark	?	22	3	U	5,53
Pennywise The Butler Did It	?	18	3	U	4,52
Winterway's The Beehive	1991	14	3		3,52
Don Juan von Beerenkamp	?	13	3	U	3,27
Winterway's The Archduke	2000	13	3		3,27
Salicia's Qualified Quizmaster	1991	12	3	T	3,02
Willows Aramis	1992	12	3	U	3,02
Winterway's Backpacker	1998	11	3		2,76
Eclair's X-Pert-Bastian	1999	9	3	T	2,26
Ingnor's Hit The Road Jack	2000	7	3	U	1,76

Taulukko 6. Nartut joilla vähintään 2 pentuetta aikavälillä 1993–2005.

Nimi	synt.	jälkel.	pentueet	tuonti/ ulkom.	%
Winterway's Mayflower First	1993	31	4		7,79
Zimyrs Baby Ruth	1994	15	4		3,77
Zimyrs Inca Dina	2000	15	4		3,77
Marfidal Deja-Vu Denice	1992	15	3		3,77
Fatima v.d. Libellenau	1990	13	3	T	3,27
Marfidal Unusual User	1997	11	3		2,76
Noella's Coco Chanel	1991	13	2		3,27
Zimyrs Bitsie Girl	1994	12	2		3,02
Winterway's Dreadnought	1994	11	2		2,76
Winterway's The Bell	1991	11	2		2,76
Galbaras Cigne	1996	10	2		2,51
Marfidal High-Class Hope	1993	10	2		2,51
Salicia's Yasmine Yuma	1992	10	2	T	2,51
Stina	2001	9	2		2,26
Zimyrs Ilsa Mira	2000	9	2		2,26
Eclair's Miriam	1988	8	2	T	2,01
Marfidal Emergency Exit	1992	8	2		2,01
Noella's Emmanuelle	1991	8	2		2,01
Galbaras Glamour of Elf	2001	7	2		1,76
Galbaras Hiijop	1996	6	2		1,51
Happy Rustics Apricot Yellow	1995	5	2		1,26
Marfidal July's Jocund	1994	5	2		1,26
Zimyrs Aqva Leja	1992	4	2		1,01
Noella's Faithfull Flora	1992	3	2		0,75

4.1.4. Populaatio muissa maissa

Tilastoja rodun rekisteröinneistä on monien maiden kohdalla hankalaa saada, mm. USA:n rekisteröinneistä löytyi tietoja vain aivan viime vuosilta, ja monet luvut ovat rotuyhdistysten ja yksittäisten jäsenten arvailujen varassa.

Rekisteröintien määrä on vaihdellut huomattavasti, mutta 2000-luvulla lukumäärät näyttävät pysyneen suunnilleen ennallaan tai olleen hienoisessa laskussa. Tämä monissa maissa havaittava trendi on aiheuttanut runsaasti huolta, ja lisäpontta keskusteluun on antanut The Kennel Clubin päätös liittää dandiedinmontinterrieri "kotimaisten uhanalaisten rotujen listalle" (vulnerable breeds list). Pienenevä pentuekoko ja epäonnistuneet astutukset ovat saaneet rodun kotimaan kasvattajat huolestumaan tulevaisuudesta, ja maan kolme rotu-kerhoa pohtivat keinoja saada syntyvyys ja siten myös rekisteröintiluvut nousuun. Viimevuotisissa rekisteröintiluvuissa on nähtävissä selvä nousu, jonka vaikutus pitemmällä aikavälillä jää nähtäväksi. Vain Ruotsissa rekisteröintimäärät ovat vuoden 1999 jälkeen hienokseltaan nousseet.

Taulukko 7. Rekisteröinnit Suomessa ja viidessä muussa maassa 1995–2005.

	Suomi	Ruotsi	Saksa	Iso-Brit.	Tsekki	USA
1995	33	20	49	187	75	n/a
1996	42	19	39	153	79	n/a
1997	45	23	48	141	65	n/a
1998	39	33	48	167	52	n/a
1999	35	13	42	107	40	n/a
2000	26	19	60	160	46	n/a
2001	20	31	66	96	25	n/a
2002	15	41	96	148	28	n/a
2003	23	32	38	90	37	76
2004	29	40	61	81	20	69
2005	24	42	59	149	n/a	51

4.2. Luonne ja käyttöominaisuudet

Rotumääritelmä sanoo dandien luonteesta seuraavaa:

Ominaispiirteet: *Reipas ja tarmokas terrieri.*

Käyttäytyminen/luonne: *Itsenäinen, erittäin älykäs, päättäväinen, sinnikäs, tunteikas, ihmisrakas ja omanarvontuntoinen.*

Suomalaisten dandien luonteesta kysyttiin terveystarkastuksen yhteydessä. 150 koirasta 130 sai luonteestaan maininnan avoin ja 144 ystävällinen, ja 65 kuvailtiin riehakkaiksi. Toisaalta joukosta löytyi myös 18 ujoa ja 12 arkaa koiraa sekä 6 aggressiivista yksilöä.

Erityistä huolta aiheuttivat ne 30 koiraa, joiden kyselyssä mainittiin olevan paukkuarkoja tai ääniherkkiä. Näistä 18 oli kiistatta todella paukkuarkoja, sillä omistajat olivat kuvailleet koiransa käyttäytymistä tarkemmin. Tyypillisesti paukkuarkuutta ei esiinny pennuilla vaan se alkaa 2–3 vuoden iässä ja pahenee iän myötä. Voimakas paukkuarkuus vaikeuttaa sekä koiran että sen omistajien elämää. Paukkeiden ja kolinoiden aiheuttama stressi- tai pelkotila on koiralle raskasta, varsinkin jos se on jatkuvaa tai toistuu usein. Tutkimusten mukaan paukkuarkuus ja herkkyys sille on periytyvää (mm. Goddard & Beilharz 1986, Applied Animal Behaviour Science sekä Bartlett 1976, Thesis, Rutgers University), joten kasvattajien tulisi kiinnittää tähän erityistä huomiota yhdistelmiä suunniteltaessa. Kahta paukkuarkaa koiraa ei tulisi yhdistää eikä todella voimakkaasti paukkuarkaa koiraa tulisi käyttää jalostukseen lainkaan.

Myös ihmistä kohtaan aggressiivisesti käyttäytyvät tai todella arat koirat suositellaan jätettäväksi kokonaan jalostuksen ulkopuolelle.

Omistajat itse toivoivat lisäksi, että dandie ei olisi aivan niin herkkähaukkuinen kuin tällä hetkellä. Valtaosa heistä oli kuitenkin sitä mieltä, että herkkähaukkuisuus oli osin kasvatuksen puutetta, osin myös koiralle luonteenomaista. Asiasta lienee syytä valistaa pentujen ostajia hyvissä ajoin sekä korostaa kotikasvatuksen tärkeyttä haukkumisen hillitsemisessä jo pentuiästä alkaen.

Ajanjaksolla 1992–2005 on luonnetestiin osallistunut yhteensä 12 dandiedinmontinterrieriä. Vaikka kyseessä onkin alkuaan palveluskoirille suunniteltu testi, se soveltuu myös dandien luonteiden kartoitukseen kunhan tuloksia luettaessa muistetaan, että kokonaispistemäärää tärkeämpi tieto saadaan eri osa-alueita kuvaavista tuloksista.

4.3. Terveys

Dandiedinmontinterrieri ei kuulu PEVISAan, joten pakollisia terveystutkimuksia ei ole.

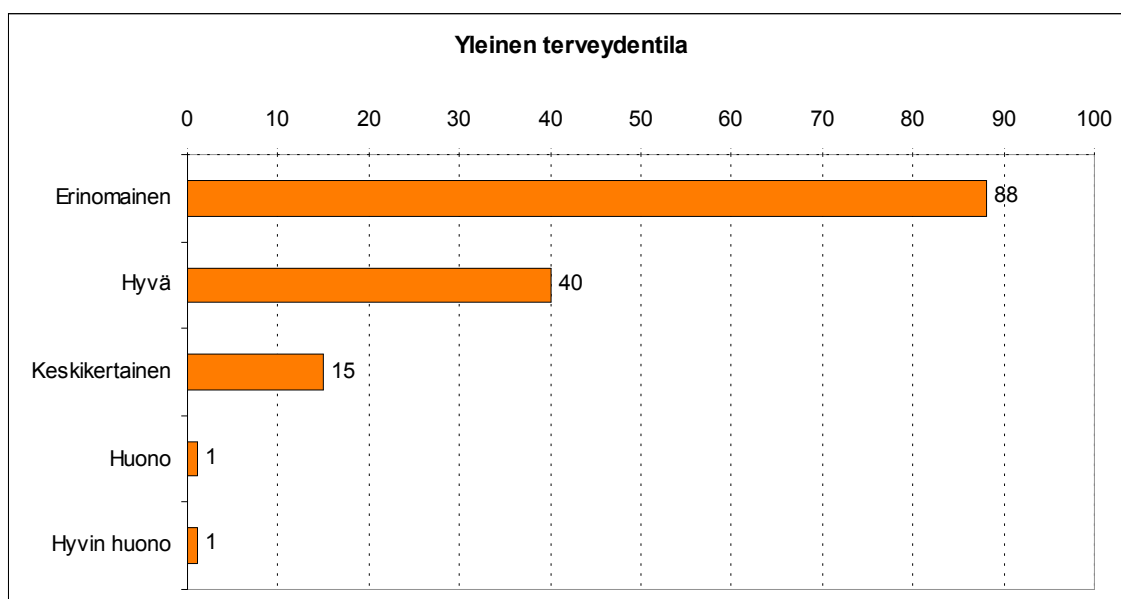
Muutamit kasvattajat ja yksittäiset koiranomistajat ovat vapaaehtoisesti käyttäneet koiriaan, erityisesti jalostuskoiria, lähinnä silmä- ja polvitarkastuksissa. Silmätutkimukset ovat pääosin olleet PRA-, HC- ja RD-tutkimuksia, aivan viime vuosina on tehty myös muutama gonioskopiatutkimus.

Vuonna 2004 rotuyhdistyksen jalostustoimikunta laati kyselyn kartoittaakseen suomalaisten dandien terveystilannetta. Tämä kysely oli Suomessa ensimmäinen laatuaan. Kysely lähetettiin kaikille vuosina 1993-2003 rekisteröityjen dandiedinmontinterrierien omistajille, ja lisäksi lomake oli yhdistyksen kotisivuilla kopioitavissa myös niille, joita postitus ei tavoittanut.

Valitulla aikavälillä rekisteröitiin yhteensä 355 dandiedinmontinterrieriä. Kaikkiaan kyselyllä saatiin kerättyä terveystiedot 150 koirasta (72 urosta, 78 narttua), joista seitsemän oli syntynyt ennen vuotta 1993 ja niinkään seitsemän oli syntynyt v. 2004.

4.3.1. Terveyskyselyn tulokset

Koirien omistajia pyydettiin ensin arvioimaan koiransa yleistä terveydentilaa vastaamishetkellä, asteikolla Erinomainen – Hyvä – Keskipertainen - Huono – Erittäin huono.

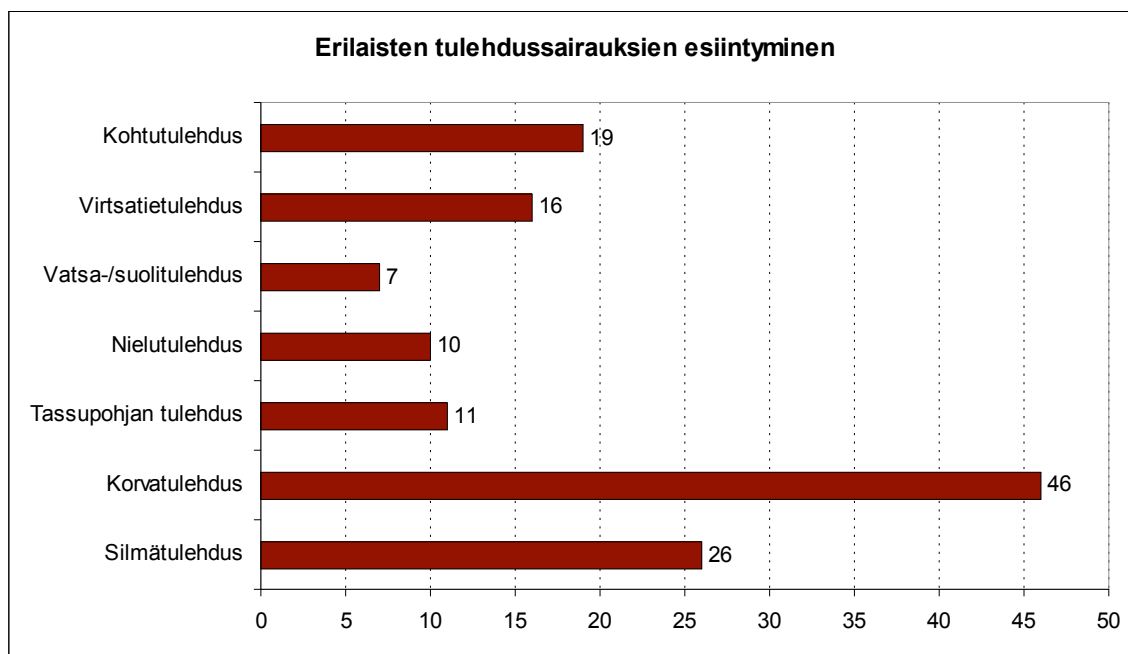
Valtaosa vastaajista kuvasi koiransa terveydentilaa joko erinomaiseksi tai erittäin hyväksi. 15 koiran terveydentila oli kuvattu keskikertaisesti, ja näistä 12:lla oli jokin sairaus jonka katsottiin alentavan sen terveydentilaa. Sama koski niitä kahta koiraa, joiden terveydentila kuvattiin huonoksi tai hyvin huonoksi.

Seuraavassa on eritelty terveystutkimuksessa esille tulleet sairaudet kaavioittain.

Aloitetaan tulehdussairauksilla, sillä erilaiset tulehdussairaudet olivat kyselyn perusteella varsin yleisiä. Ylivoimaisesti yleisimmin esiintyi korvatulehdusta, johon luultavimmin ovat syynä anatomia, luppakorvat sekä korvakäytävän karvaisuus. Korvatulehduksia esiintyy eniten 2–5 -vuotiailla koirilla.

Varsin suuri osa esiintyneistä tulehdussairauksista oli esiintynyt samalla koiralla muutama kerran ja niistä oli päästy eroon oikealla lääkityksellä. Usein esiintyviä korvatulehduksia oli viidellä koiralla.

Tulehdussairauksissa hoito oli yleensä auttanut hyvin. Ainoa poikkeus oli kohtutulehdus, joka valtaosalla sairastuneista nartuista oli johtanut kohdun poistoon. Tässä kannattaa mainita, että 24,7 % kyselyyn osallistuneista nartuista oli sairastunut kohtutulehdukseen. Tämä on varsin korkea luku.

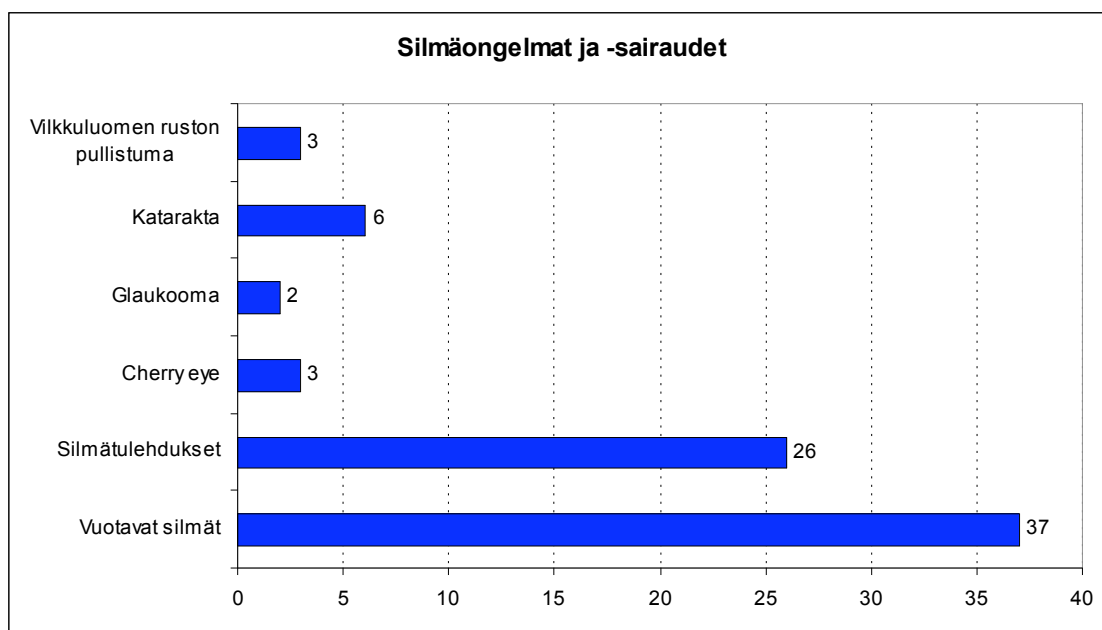

Dandiedinmontinterrieristä puhuttaessa mainitaan usein sen suuret silmät ja niiden alttius sairauksille. Terveyskyselyn perusteella voidaan kuitenkin sanoa, että suomalaisten koirien silmät ovat varsin terveet ja ongelmattomat.

Vuotavia silmiä esiintyi varsin paljon. Tämä vaikuttaa olevan erityisesti nuorten, kasvukäikäisten koirien ongelma ja liittyyne kallo-osan voimakkaimpaan kasvuvaiheeseen. Myös silmätulehduksia esiintyi jonkin verran, mutta tapaukset olivat useimmiten olleet yksittäisiä, eivät toistuvia.

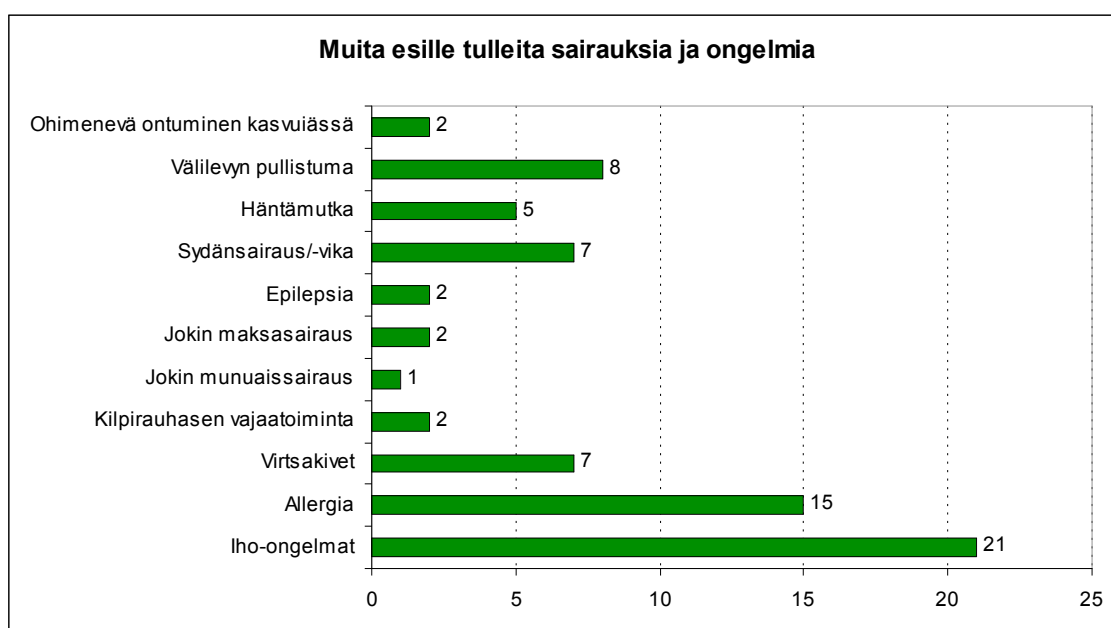
Vakavammista silmäsairauksista yleisin oli katarakta, joka paria poikkeusta lukuunottamatta oli vanhenevien koirien iän mukanaan tuoma sairaus. Terveyskyselyyn vastanneiden koirien keskuudessa ilmeni 2 glaukoomatapausta, ja näiden lisäksi jalostustoimikunnalle on ilmoitettu kolmesta muusta tapauksesta.

Silmäsairaudet on seuraavassa kuvattu vielä erikseen.

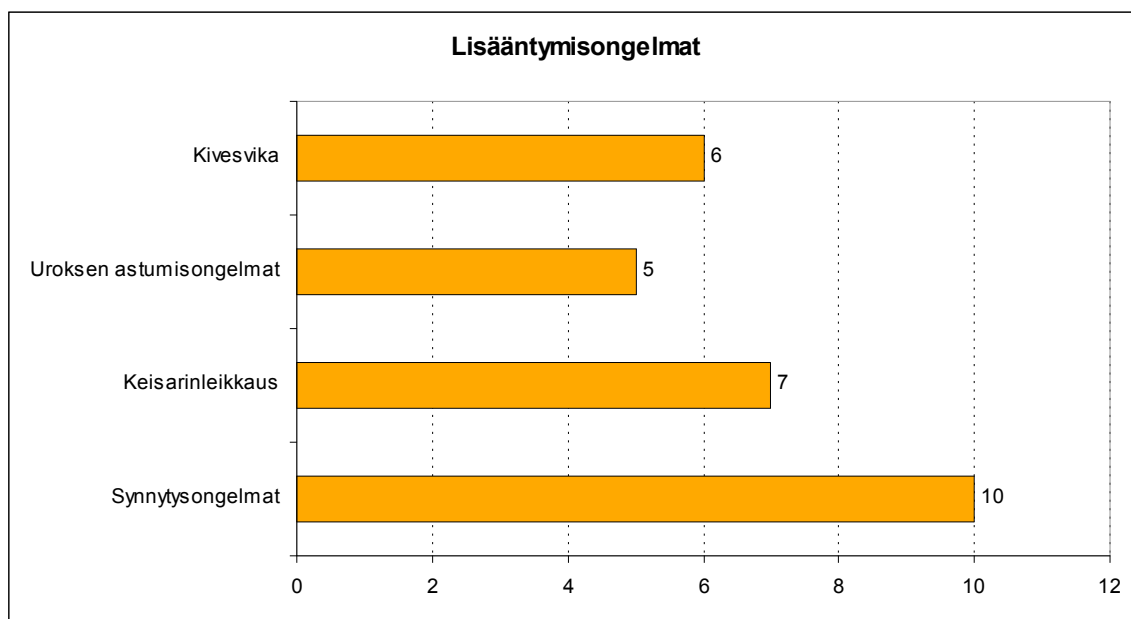
Muista esille tulleista sairauksista ja ongelmista yleisimpiä olivat erilaiset iho-ongelmat ja allergiat. Tavallisin iho-ongelma oli kutiseva ja ärtynyt iho, jonka aiheuttaja ei ollut tiedossa. Seuraavaksi yleisimpänä olivat erilaiset allergiat, tavallisimpana jokin ruoka-aineallergia (yleisimmin vehnä). Viidellä koiralla esiintyi hotspotia.

Vaikka nämä ongelmat voivatkin olla varsin kiusallisia ja ainakin ajoittain rajoittaa sekä koiran että sen omistajan elämää, ne eivät kuitenkaan uhkaa koiran henkeä. Yleensä ne pystytään pitämään kurissa oikein suunnitellulla ja toteutetulla hoidolla.

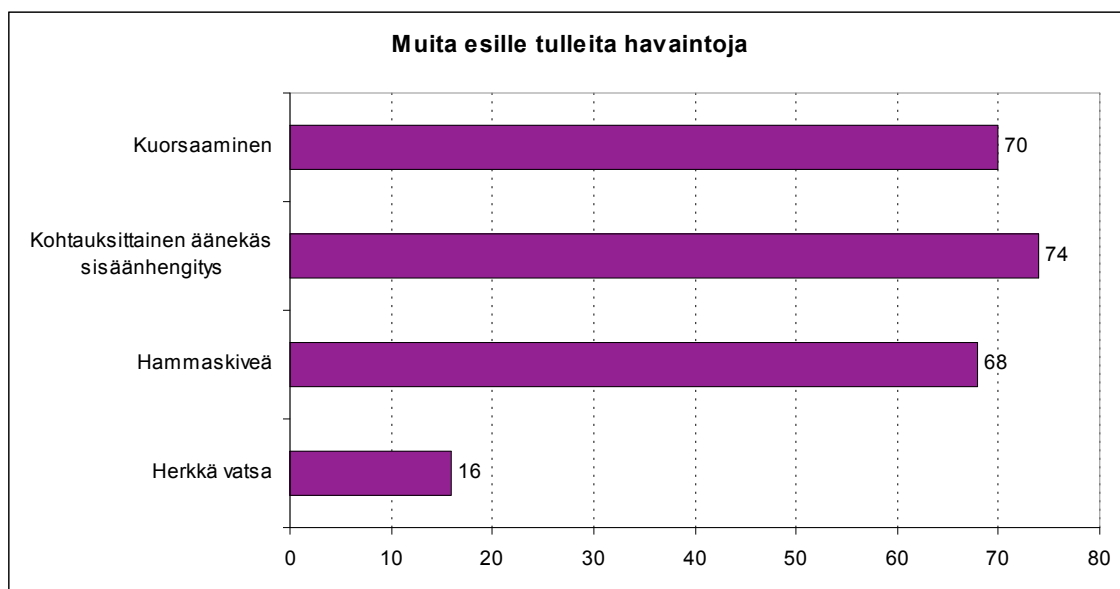

Nartuista 28 oli tiinehtynyt ja synnyttänyt pentuja. Näistä 10 oli kärsinyt synnytysvaikeuksista ja seitsemän kohdalla oli jouduttu turvautumaan sektioon, mikä vastaa 25 % synnyttäneistä nartuista. Synnytysongelmien syitä olivat: heikot supistukset (3), liian suuri pentue (1), vain yksi tai kaksi pentua (1) ja synnytyiskanavan tukkinut pentu (2).

Kivespuutosten takia jalostuksesta oli karsiutunut 6 urosta, joista neljällä puuttui toinen kives ja kahdella molemmat. 17 urosta oli käytetty astutukseen, ja näistä viidellä oli ollut ongelmia astumisen kanssa..

Seuraavassa on vielä listattu muita terveystarkastuksessa esille tulleita asioita.

4.3.2. Rotutyypilliset sairaudet

Vaikka dandie onkin suhteellisen terve rotu, sillä esiintyy muutamia rotutyypillisiä sairauksia joihin kasvattajien tulee erityisesti kiinnittää huomiota jalostuskoiria valitessaan. Koska rotu on populaatioltaan pieni, eri maiden kasvattajat joutuvat painimaan samojen ongelmien kanssa.

Glaukooma – silmäpaine tauti

Silmän sisäinen paine kohoaa normaalia korkeammaksi. Glaukoomaa esiintyy useaa eri tyyppiä, joista yleisin dandiella on ns. ahdaskulmaglaukooma. Tällöin silmän värikalvo painautuu kammiokulmaa vasten ja kammiokulman rakenne on poikkeavan ahdas. Normaalisti kammioneste poistuu silmästä sarveiskalvon ja värikalvon rajalla olevan kammiokulman kautta. Jos se tukkeutuu esim. tulehduksen vuoksi, seurauksena voi olla

ns. äkillinen glaukoomakohtaus: paine nousee nopeasti aiheuttaen kovaa kipua, silmän punoitusta ja näön hämärtymistä. (Dandie Dinmont-Bladet 4/2004 ell. Lennart Garmer)

Englanissa tehtyjen tutkimusten mukaan dandiedinmontinterrieri on rotuna erikoistapaus, koska muilla roduilla kammiokulma pysyy samana koko koiran iän kun taas dandiella se voi muuttua iän myötä ahtaammaksi. Tästä syystä glaukooma esiintyy rodussamme usein vasta iäkkäämmillä koirilla. Kammiokulman rakenteen näkee ns. gonoskopiitutkimuksessa. Dandien tapauksessa kertatutkimus ei riitä, vaan olisi suositeltavaa tehdä tutkimus parin vuoden välein. (Dr. J. Sampson, UK Kennel Club KC Genetics Coordinator and Member of the BVA/KC/ISDA Eye Panel)

Cushingin tauti – Hyperadrenokortikoidismi

Lisämunuaisen kuorikerros tuottaa liikaa kortisoli-hormonia. Tämän häiriön syynä voi olla esimerkiksi kasvain joko aivolisäkkeessä (85–90 % tapauksista), joka valvoo ja säätelee lisämunuaisen toimintaa, tai itse lisämunuaisen kuorikerroksessa (10–15 % tapauksista).

Tautia tavataan lähinnä keski-ikäisillä tai sitä vanhemmilla (yli 6 v.) koirilla ja hoito kestää koiran koko loppuelämän.

Kilpirauhasen vajaatoiminta – Hypotyreoosi

Kilpirauhasen erittämät hormonit trijodotyroksiini T3 ja tyroksiini T4 vaikuttavat koko aineenvaihduntaan. Aivolisäke säätelee sen toimintaa kilpirauhasta stimuloivan TSH-hormonin avulla. Vajaatoiminta syntyy, kun kilpirauhanen ei enää pysty erittämään riittävästi T4- ja T3-hormoneja.

Sairaus ilmenee useimmiten keski-ikäisillä ja sitä vanhemmilla koirilla. Hoito kestää koiran loppuiän ja ennuste on yleensä hyvä.

Kirsikkasilmä – Cherry eye

Vilkkuluomen alla oleva kyynelrauhanen tulehtuu ja pullistuu näkyviin vilkkuluomen alta. Pullistunut vilkkuluomi voidaan joutua leikkaamaan.

Välilevytyrä

Välilevytyrä eli välilevynpullistuma esiintyy dandiedinmontinterriereillä useimmiten suhteellisen lievänä. Hoito on yleensä auttanut hyvin, pahimmissa tapauksissa on käytetty leikkaushoitoa.

4.3.3. Muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvattuja sairauksia

Edellä mainittujen sairauksien lisäksi voidaan mainita seuraavaa:

- Alankomaissa on tavattu seitsemällä dandiedinmontinterrierillä aivolisäkeperäinen hyperadrenokortismi, joka ilmeisesti johtui ainakin osittain perinnöllisestä alttiudesta kasvaimille. Kyseiset koirat olivat erittäin läheistä sukua toisilleen ja niiden sukusiitoskerroin oli selvästi korkeampi kuin vertailuryhmässä. (Pituitary-dependent hyperadrenocorticism in a family of Dandie Dinmont terriers. Scholten-Sloof BE, Knol BW, Rijnberk A, Mol JA, Middleton DJ, Ubbink GJ. J. Endocrinol. 1992 Dec;135(3):535-42.)
- USA:ssa tehty tutkimus kirjasi muistiin aikavälillä 1980–2002 raportoidut tapaukset, joissa koirilla todettiin portosysteeminen shuntti (synnynnäinen maksan verenkierto-häiriö). 33 rodulla todettiin selvästi enemmän tapauksia kuin sekarotuisten koirien vertailuryhmällä, ja kohonneen riskin joukossa oli dandiedinmontinterrieri (1,6 %).

Eniten tapauksia oli bichon havanaisilla (3,2 %) ja yorkshirenterriereillä (2,9 %). Tulos tukee hypoteesia, että alttius tähän häiriöön on osittain perinnöllinen ja tulee ottaa huomioon jalostusvalinnoissa. (Association of breed with the diagnosis of congenital portosystemic shunts in dogs: 2,400 cases (1980-2002). Tobias KM, Rohrbach BW. J Am Vet Med Assoc. 2003 Dec 1;223(11):1636-9.)

4.4. Ulkomuoto

4.4.1. Kasvattajakyselyn tulokset

Rodun kasvattajien mielipiteitä rodusta on kerätty kevään ja kesän 2005 aikana. Loppujen lopuksi vastauksia tuli niukasti, mutta ne olivat kaikki monivuotisilta kasvattajilta. Kommenttien rinnalla kulkee dandiedinmontinterrierin rotumääritelmä (*kursivoituna*).

Alkuperämaa: *Britannia.*

Yleisvaikutelma: *Tunnusomainen pää, jossa kaunis, silkkimäinen karvapeite ja suuret, älykkäät silmät; vastaavasti runko on pitkä, matala ja näätämainen. Lyhyet ja voimakkaat raajat. Säänkestävä karvapeite.*

Ominaispiirteet: *Reipas ja tarmokas terrieri.*

Käyttäytyminen/luonne: *Itsenäinen, erittäin älykäs, päättäväinen, sinnikäs, tunteikas, ihmisrakas ja omanarvontuntoinen.*

Kasvattajat: Dandiedinmontinterrierin reipas, rohkea ja ihmisystävällinen luonne on erittäin tärkeä rotupiirre. Pahimpia virheitä ovat arkuus ja epäluuloisuus ihmisiä kohtaan. Vaikka onkin kyse terrieristä, liika ärhäkkyys ei ole suotavaa.

Pää: *Voimakaspiirteinen ja suuri, mutta suhteessa koiran kokoon. Lihakset ovat erittäin hyvin kehittyneet, etenkin yläleuassa. Päässä on hyvin pehmeä ja silkkimäinen karvapeite, joka ei rajoitu pelkästään päätupsuun. Kuonon suhde kalloon on 3:5.*

Kallo-osa: *Leveä ja kapenee silmiä kohti; etäisyys silmän sisänurkasta kallon takaosaan on suunnilleen sama kuin korvien väli. Otsa on selvästi holvautunut.*

Kirsu: *Väritään musta.*

Kasvattajat: Osalla koirista on turhan kapea, pitkä, silmien alta täyttymätön kuono. Myös synkkiä ilmeitä ja liian suuria päitä löytyy. Yksityiskohdat eivät luo oikeaa ilmettä. Liian vaaleita ja pieniä silmiä on joillakin koirilla.

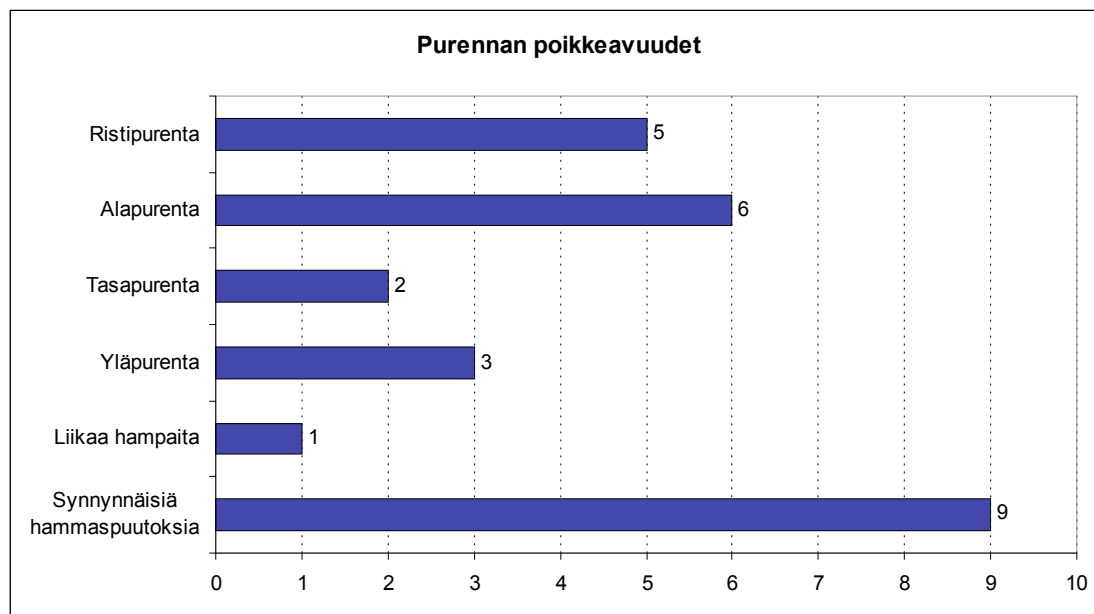
Leuat/hampaat/purenta: *Voimakkaat leuat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. ylähampaat asettuvat tiiviisti alahampaiden eteen ja ovat kohtisuorassa leukoihin nähden. Kaikki poikkeamat leikkaavasta purennasta ovat vakavia virheitä. Hampaat ovat hyvin voimakkaat, varsinkin kulmahampaat, jotka ovat epätavallisen suuret pienelle koiralle. Kulmahampaat asettuvat tiiviisti toisiaan vasten ja antavat mahdollisimman suuren kiinnipito- ja puruvoiman.*

Suun sisäpuoli on väritään musta tai tumma. Posket: Kapenevat vähitellen kohti syvää ja voimakasta kuonoa. Silmät: Syvän tumman päihinänruskeat, etäällä toisistaan ja matalalle sijoittuneet. Silmät ovat suuret, kirkkaat, täyteläiset ja pyöreät mutta eivät ulkonevat. Korvat: Riippuvat, alas kallon takaosaan ja etäälle toisistaan kiinnittyneet, poskenmyötäiset ja tyvestä hivenen ulkonevat. Korvalehti on kiinnityskohdastaan leveä ja kapenee lähes teräväksi, korvalehden etureuna laskeutuu kiinnityskohdastaan kärkeen asti lähes suoraan alaspäin. Korvarusto ja -nahka ovat hyvin ohuet. Korvan pituus on 7,5-10 cm.

Korvien väri on sopusoinnussa rungon värin kanssa. Pippurinvärisen koiran korvissa on pehmeä, suora, tumma (joskus lähes musta) karva. Sinapinvärisen koiran korvissa karva on sinapinväristä, hivenen tummempaa kuin rungossa mutta ei mustaa. Kummallakin värimuunnoksella tulee olla korvissa ohut, vaalean karvan muodostama tupsu, joka alkaa n. 5 cm päässä korvalehden kärjestä ja tekee korvasta rodunomaisen. Korvatupsun väri ja karvanlaatu ovat lähes samat kuin päätupsussa. Korvatupsut saattavat olla täysin kehittyneet vasta yli 2-vuotiaalla koiralla.

Kasvattajat: Kiinnitettävä huomiota alaleukoihin. Alaleuka ei saa olla liian kapea, muuten kulmahampaat menevät väärään asentoon ja voivat aiheuttaa koiralle kipuja.

Terveyskyselyssä tuli ilmi seuraavanlaisia hampaisiin ja purentaan liittyviä poikkeamia:

Kaula: Hyvin lihaksikas, hyvin kehittynyt, vahva, erittäin voimakas ja sulavasti lapoihin liittyvä.

Runko: Pitkä, voimakas ja notkea. Ylälinja: Selkä on lapojen kohdalla melko matala, kaartuu siitä hieman alaspäin, kohoaa lanteen kohdalla vastaavanlaiseksi kaareksi ja laskee jälleen hieman kohti hännäntyveä. Selkä: Voimakkaat selkälihakset. Rintakehä: Kylkiluut ovat selvästi kaarevat ja pyöreät. Rintakehä on hyvin kehittynyt ja laskeutuu kunnolla eturaajojen väliin.

Kasvattajat: Sekä liian suorita että liian kaarevia ylälinjoja löytyy, mutta kaari saa mieluummin olla hieman niukka kuin ylikorostunut. Runkoihin toivotaan hieman lisää pituutta, mutta liioitellun pitkiä halutaan välttää.

Häntä: Melko lyhyt, pituudeltaan 20-25 cm. Häntä on tyvestä melko paksu, paksuneen n. 10 cm ja kapenee sitten kohti hännänpäätä. Häntä on sapelimaisella kaarella, ei kiertynyt eikä mitenkään kippura, ei liian ylös eikä liian alas kiinnittynyt. Koiran ollessa innostunut hännän pää on kohtisuoraan hännäntyven yläpuolella. Rauhallisen koiran häntä on iloisesti hieman selkälinjan yläpuolella.

Kasvattajat: Liian korkealle kiinnittyneitä häntiä on paljon, ja lisäksi hännät voisivat olla hieman lyhyempiä.

Raajat:

Eturaajat: *Yleisvaikutelma: Lyhyissä eturaajoissa on erittäin hyvin kehittyneet lihakset ja luusto. Eturaajat ovat etäällä toisistaan ja rintakehä laskeutuu selvästi niiden väliin. Koiran seistessä käpälät osoittavat suoraan eteenpäin tai hivenen ulospäin. Käyrät eturaajat ovat vakava virhe. Lavat: Viistot ja taakse sijoittuneet, mutta eivät liioitellun lihaksikkaat. Olkavarret: Jatkavat rintakehän linjaa. Käpälät: Pyöreät ja paksupäkiäiset. Kynnet ovat tummat, sävy vaihtelee rungon karvapeitteen värin mukaan. Litteät tai harottavat käpälät ovat vakava virhe.*

Takaraajat: *Yleisvaikutelma: Takaraajat ovat hieman eturaajoja pitemmät ja melko kaukana toisistaan, mutta eivät luonnottoman leveäasentoiset. Reidet: Hyvin kehittyneet. Polvet: Hyvät polvikulmaukset. Kintereet: Matalat. Välijalat: Mahdolliset kannukset poistetaan tavallisesti. Käpälät: Etukäpäliä pienemmät, muutoin samanlaiset.*

Kasvattajat: Raajarakenne on yleisesti melko hyvä. Jonkin verran löytyy koiria joilla on liian käyrät tai kierteiset eturaajat, ja tästä pitäisi pyrkiä eroon. Myös takaraajojen virheasentoja sekä melko pitkiä raajoja näkyy. Kulmaukset ovat pääosin kohtuulliset, osalla koirista niukat. Pyrittävä etu- ja takakulmausten tasapainoisuuteen.

Liikkeet: *Voimakkaat ja suorat. Voimakas takaraajan työntö tekee liikkeistä joustavat, vapaat ja vaivattomat, etuaskel on eteen ulottuva. Kankeat, jäykät, pomppivat tai kierteiset liikkeet ovat vakava virhe.*

Kasvattajat: Liikkeitä pidetään hyvin tärkeinä: koiralla tulee olla voimaa, nopeutta ja ketteryyttä. Liikkeissä on kuitenkin vaihtelua, löytyy hyvin liikkuvia koiria joilla on hyvä takapotku ja toisaalta raajat rungon alla liikkiuvia yksilöitä. Takaraajojen virheasennot näkyvät nykyisin liikkeinä ja ristiastuntana. On kuitenkin kiinnitettävä huomiota liikkeiden rodunomaisuuteen ja vältettävä liioittelua.

Karva: *Erittäin tärkeä rotupiirre. Kaksinkertainen karvapeite, jossa pehmeä, pellavainen pohjavilla ja kovempi peitinkarva, joka ei saa olla kankeaa vaan tuntuu koskettaessa karhealta. Karvapeitteen tulee olla selässä yhtenäinen, ei jakautunut; karhean karvan näkyessä pehmeämmän pohjavillan seasta karvapeite näyttää kuin lyijykynällä piirretyltä. Eturaajoissa on n. 5 cm pitkät hapsut. Hännän yläpuolen karva on kankeaa, alapuolen pehmeämpi karva muodostaa sievän viirin.*

Väri: *Pippuri tai sinappi.*

Pippuri: *Väri vaihtelee tumman sinertävänmustasta vaalean hopeanharmaaseen, keskisävyt ovat toivotuimmat. Rungon väri ulottuu selvästi lapojen ja lonkkien alapuolelle ja sulautuu vähitellen raajojen ja käpälien väriin, joka vaihtelee rungon värin mukaan voimakkaan punaruskeasta vaalean kellanruskeaan. Tuuhea, hopeanvalkoinen päätupsu. Sinappi: Väri vaihtelee punertavanruskeasta vaalean kellanruskeaan. Tuuhea, kermanvalkoinen päätupsu, raajat ovat hivenen päätä tummemmat. Kummallakin värimuunnoksella eturaajojen hapsutus on jonkin verran vaaleampaa kuin raajan etupuolella oleva karva. Hieman valkoista väriä rinnassa ja valkoiset kynnet sallitaan; valkoiset käpälät ovat virhe. Hännän alapuolen karva on vaaleampaa kuin yläpuolen karva, jonka tulee olla tummempaa kuin rungossa.*

Kasvattajat: Sekä turhan niukkakarvaisia että liian villavia yksilöitä esiintyy. Pehmeän ja karkean karvan suhteessa (= pohjavillan runsaudessa) on myös toivomisen varaa, mutta tämä selittyy ainakin osittain trimmaustyylin ja trimmauksen tiheyden vaihteluilla. Koirien väriä ei kommentoitu.

Paino: *Hyvässä työkuunnossa olevan koiran paino on 8–11 kg. Alhaisemmat painot ovat toivotuimmat.*

Kasvattajat: Kokoon tulee kiinnittää jatkuvasti huomiota. Liian suuri ja raskas koira ei vastaa rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta.

***Virheet:** Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuina virheen vakavuuteen.*

***Huom:** Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussisiin.*

Kasvattajat: Mielipiteissä löytyi selviä ääripäitä, mutta rodun taso on yleisesti ottaen melko hyvä. Suomalainen dandiedinmontinterrieri vastaa varsin hyvin rotumääritelmää.

5. Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

Rodulla ei ole aiempaa jalostuksen tavoiteohjelmaa.

6. Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

6.1. Visio

Säilyttää dandiedinmontinterrieri elinvoimaisena rotuna jonka edustajat ovat terveitä, luonteeltaan rohkeita ja ystävällisiä ja ulkomuodoltaan rodunomaisen omaleimaisia mutta liioittelemattomia.

6.2. Rotujärjestön tavoitteet

1. Rotu: Populaation koon kasvattaminen ja geenipoolin kutistumisen pysäyttäminen.
2. Luonne: Huomion kiinnittäminen koirien hermorakenteeseen ja heikkojen luonteiden karsiminen.
3. Terveys: Yleisen terveystilanteen pysyminen vähintään nykyisellä tasolla.
4. Ulkomuoto: Oikeantyyppinen, nykyistä keskikokoa hieman pienempi terrieri jolla kuitenkin on vahva luusto ja terveet liikkeet.

6.3. Rotujärjestön strategia

1. Rotu: Jalostusmateriaalia laajennetaan käyttämällä vierassukuisia tuontikoiria sekä kannustamalla laajakatseisuuteen siitoskoiria valittaessa: kaikkien käytettävien koirien ei tarvitse olla ulkomuodollisesti erinomaisia. Suositellaan että kasvattajat pitäisivät tavoitteena alle 6,25 % sukusiitosastetta (SKL:n suositus). Suositellaan että uroksia ja narttuja käytettäisiin jalostukseen suunnilleen yhtä paljon ja vältettäisiin uusintayhdistelmiä. Lisäksi suositellaan, että yhdellä koiralla olisi enintään 3 pentuetta.
2. Luonne: Kannustetaan omistajia käyttämään koiriaan mahdollisuuksien mukaan luonnetesteissä. Toivotaan että kasvattajat suosivat valinnoissaan hyväluonteisia, tasapainoisia koiria ja välttävät kahden tunnetusti hermostuneen koiran yhdistämistä.
3. Terveys: Suositellaan että kasvattajat tutkituttaisivat jalostuskoiriensa terveyden, erityisesti silmät. Suositellaan tiedottamaan jalostustoimikunnalle ilmenevistä sairauksista. Yhdistyksen kesäpäivillä järjestetään mahdollisuuksien mukaan silmä- ja polvi-tarkastuksia.
4. Ulkomuoto: Suositellaan välttämään sellaisen koiran jalostuskäyttöä, jolla on jokin rotumääritelmän mukaan hylkäävä virhe. Suositellaan lisäksi, että jos koira käytetään jalostukseen useammin kuin kerran, sen tulee olla saanut näyttelystä vähintään EH.

6.4. Uhat ja mahdollisuudet

<p>Vahvuudet:</p> <p>Rotu: Luonne: Keskimäärin hyvät luonteet. Sopeutuvainen, yhteiskuntakelpoinen. Persoonallinen, reipas rotu. Tunnettavuus kasvussa.</p> <p>Terveys: Rotu on tällä hetkellä terve.</p> <p>Rotuyhdistys: Yhdistyksellä on jalostustoimikunta. Tiedotus toiminta (rotulehti, Internet).</p>	<p>Heikkoudet:</p> <p>Rotu: Kapea geenipohja. Luonne: Varaukselliset, arastelevat koirat, haukku- ja ääniherkkyys. Trimmattava rotu, osa koirista liian pehmeäturkkisia ja vaikeahoitoisia.</p> <p>Terveys: Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen geenipohjan kavetessa (allergiat, Cushing, kilpirauhasen vajaatoiminta, silmätauti).</p> <p>Rotuyhdistys: Pieni aktiivijoukko, tehtävät kasaantuvat samoille henkilöille. Uusia tekijöitä kaivataan.</p>
<p>Uhat:</p> <p>Rotu: Kapea geenipohja. Luonne: Heikon hermorakenteen omaavien yksilöiden käyttö jalostukseen. Ulkomuoto: Selvästi liian suuret koirat.</p> <p>Terveys: Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen. Liian raskaat koirat.</p> <p>Rotuyhdistys: Uusia aktiiveja ei saada mukaan toimintaan. Yhteistyökyvyn puute. "Leirytyminen".</p>	<p>Mahdollisuudet:</p> <p>Rotu: Rodun tunnettavuuden lisääntyminen. Geenipoolin laajentaminen tuontien avulla. Ulkomuoto: Säilytetään liioittelematon, terve-rakenteinen, oikean kokoinen dandie. Luonne: Säilyy hyvänä, jopa parantuu.</p> <p>Terveys: Rodun terveyden säilyminen.</p> <p>Rotuyhdistys: Lisääntyvä yhteistyö, myös eri koiratahojen välillä. Avoimuus ja yhteistyö. Säännölliset, toimivat, keskustelevalt kasvattajapäivät. Aktiivinen jalostustoimikunta. Yhteistyötä yli rajojen.</p>

6.5. Varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Sairauksien lisääntyminen	Tiedonpuute, ei tarpeeksi huomiota terveyteen jalostusvalinnoissa.	Tiedotus. Terveystutkimukset. Kriteerit jalostuskoirille.	Jalostuskoirien tutkiminen. Tiedottaminen.	Suosion lasku.
Luonneongelmat	Tiedonpuute, ei tarpeeksi huomiota luonteeseen jalostusvalinnoissa. "Liian söpö", kotikasvatuksen merkitystä ei ymmärretä.	Tiedottaminen.	Pennunostajien valistus. Kasvattajan vastuu.	Suosion lasku, jolloin populaatio pienenee entisestään.
Geenipooli kapenee liikaa	Pieni populaatio. Jalostukseen käytettävät koirat sukua toisilleen.	Laajakatseisemat jalostusvalinnat.	Enemmän huomiota sukusiitasteeseen. Tuontikoirat.	Jalostus vaikeutuu ja lopulta loppuu. Rodun katoaminen uhkana.

6.6. Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Yhdistys tarjoaa kasvattajille jalostusneuvontaa ja järjestää muutaman vuoden välein kasvattajapäiviä.

Jalostustoimikunta tekee terveystarkastuksia, mahdollisesti ikäryhmittäin, sekä pitää yhteyttä muiden maiden rotujärjestöihin.

7. Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Tavoiteohjelman toteutumisen seurannasta vastaa ensisijaisesti jalostustoimikunta, joka kerää vuosittain tietoja (rekisteröinnit, tutkimustulokset jne.). Näistä koottavat tilastot sekä näyttelytulokset ja -arvostelut julkaistaan yhdistyksen vuosikirjassa.

Jalostuksen tavoiteohjelma päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään 5 vuoden välein.

8. Lähteet

- Association of breed with the diagnosis of congenital portosystemic shunts in dogs: 2,400 cases (1980-2002). Tobias KM, Rohrbach BW. J Am Vet Med Assoc. 2003 Dec 1;223(11):1636-9.
- Bartlett, Thesis. (1976)
- Dandiedinmontinterrierit - DDT ry:n terveystarkastus. (2004)
- Garmer Lennart, Glaucoma. Artikkelit lehdessä Dandie Dinmont Bladet 4/2004. (2004)
- Goddard & Beilharz, Applied Animal Behaviour Science (1986)
- Gordon John F, The Dandie Dinmont Terrier (1959)
- Pituitary-dependent hyperadrenocorticism in a family of Dandie Dinmont terriers. Scholten-Sloof BE, Knol BW, Rijnberk A, Mol JA, Middleton DJ, Ubbink GJ. J. Endocrinol. 1992 Dec;135(3):535-42.
- Sampson J, UK Kennel Club KC Genetics Coordinator and Member of the BVA/KC/ISDA Eye Panel
- Stenmark Betty-Anne, Dandie Dinmont Terrier (2000)
- Sundgren Per-Erik, Lemmikkieläinten jalostus (1993)
- Wiborg Jonas, Terrierna från Charlieshope. En bok om Dandie Dinmont Terriers. (1990)